توصیه اهالی سیاست به مدیران «سازمان»

صداوسیما از رویکرد جناحی پرهیز کند

در طـول ماه‌هـای پـس از روی‌کارآمدن حسـن روحانـی، بحث پیرامـون رویکـرد صداوسـیما همچنـان ادامـه دارد. موضوعی کـه در دوران اصلاحات بـه یکی از اختلاف‌نظرهـای جدی میان اصلاح‌طلبان و مدیران وقت این سازمان تبدیل شده بود با آمدن عزت‌الله ضرغامی و حضور محمود احمدی‌نژاد در پاسـتور به‌ویژه در چهار مقطع انتخابات ریاسـت‌جمهوری نهـم و دهم و مجالس هفتم و هشـتم، به شـکلی جدی‌تر ادامه یافت. حـال در ماه‌های پایانـی عمر رییس فعلی این سـازمان بزرگ رسـانه‌ای، بار دیگر موضـوع دلایل تفاوت رویکرد این رسـانه به اصولگرایان و دولت اصولگرای محمود احمدی‌نژاد با دولت میانه‌روی حسـن روحانی، بازتاب‌های زیادی پیدا کرده اسـت. آنچه در ادامه می‌آید تحلیل برخـی فعالان سیاسـی اصولگرا و اصلاح‌طلـب پیرامون عملکرد صداوسیماست.

علی یونسی، دستیار ویژه رییس‌جمهور

متاسـفانه صداوسـیما در جایگاه رسانه اپوزیسیون نسبت به دولت عمل می‌کند. این در حالی است که جایگاه رسانه‌ملی، جایگاه یک رسـانه اپوزیسـیون نیست. اصولا صداوسیما باید حامی رییس‌جمهور باشـد و در عین حال نظرات مردم را در رابطـه بـا دولـت منعکس کنـد. دولت نسـبت به رفتار صداوسـیما در قبال دولت نقدهای جدی دارد. شخص رییس‌جمهور و ارکان دولت هم منتقد رفتارها و عملکرد صداوسـیما در قبال دولت هستند. علاوه بر شبکه‌های سراسری در اسـتان‌ها هم، صداوسیما عملکرد مناسـبی در قبال دولت و سـفرهای اسـتانی رییس‌جمهور ندارد. در سفر رییس‌جمهور به اسـتان ایلام همراه ایشـان بودم. اصولا در آن روز مهم‌ترین خبر اسـتان ایلام سـفر رییس‌جمهور و تعداد زیادی از اعضای هیات دولـت به ایلام بود. ولی وقتی تلویزیون اسـتان ایلام را می‌دیدم متوجه شـدم کـه به‌طور عجیبی به مسـایل فرعـی و طنزآلود می‌پردازند و سفر دکتر روحانی و هیات دولت را پوشش مناسب نمی‌دهند طوری که انگار هیچ اتفاقی در این اسـتان روی نداده اسـت. عملکرد صداوسـیما در موضوع انصراف از یارانه‌ها کاملا جهت‌دار بود. اینها وقتی دلشـان می‌خواهـد فضا را چنان آماده می‌کننـد که جامعه با تمام وجود پای کار می‌آید و وقتی هم که مایـل به همراهی با موضوعی نیسـتند طوری عمل می‌کنند که باعث واکنش منفی مردم می‌شوند. یکی از مواردی که صداوسیما عملکرد مناسـب ملی نداشـت، موضوع انصـراف از یارانه‌ها بود. (پایگاه خبری جماران)

احمد پورنجاتی، قائم‌مقام پیشین سازمان صداوسیما

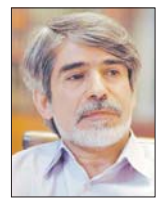

واقعیـت انکارناپذیـر در رفتار رسـانه‌ای صداوسیما در این چندماه استقرار دولت یازدهم دسـت‌کم از منظر کسـانی که با فعالیت رسـانه‌ای آشنا هستند حکایت از یـک رویکـرد شـترمرغی در برخـورد صداوسیما هم با واقعیت‌های جامعه و هم بـا دولـت روحانـی دارد. صداوسـیما و مشـخصا مدیران ارشد این رسانه یک‌بار برای همیشه باید تکلیف خود را با افکار عمومی روشن کنند و خودشان را آنگونه که به واقع هسـتند به مـردم معرفـی کنند. صداوسـیما یک رسـانه ملی، فراجناحی و رسمی نظام است و نه یک رسانه مستقل یا متعلق به نوع خاصی از گرایش سیاسی یا بینش فرهنگی. سوالی که ما باید بپرسـیم این است که چرا صداوسیما در برهه‌های مهم و حساس جامعه، همه واقعیت‌ها در زمینه‌های اقتصادی، جامعه‌شـناختی و فرهنگی را مبتنی بر سلایق و تفکرات مختلف منعکس نمی‌کند و در بازتابانـدن همـه دیدگاه‌هـای موجـود جامعه روتوش‌شـده، پاستوریزه و هموژنیزه عمل می‌کند؟ مهم‌ترین رکن ساختار نظام یعنی دولت آیا نباید به‌گونه‌ای در رسانه ملی مطرح شود که شایبه یک‌بام‌ودوهوا برای افکار عمومی به وجود نیاید؟ (روزنامه آرمان)

احمد شیرزاد، فعال سیاسی

بحث صداوسیما مبحثی است که از سال‌ها قبل شاهد آن هستیم و متاسفانه ما به یک الگوی مناسب برای اسـتفاده از این رسانه در جامعه نرسـیده‌ایم. از یـک طـرف صداوسـیما در بخش‌هایی که اهمیت دارد همچون بخش‌های خبری و تحلیلی به‌گونه‌ای عمل کرده که تنها یک جناح سیاسی حق استفاده از این بخش‌ها را دارد. از سـوی دیگر خود دولت منتخب مردم نمی‌تواند از این بخش‌ها استفاده کند و باید اجازه بگیرد و روی کیفیت و جزییات آن دیگران نظر دهند. تحلیل‌های کسانی که به‌عنوان کارشناس به صداوسیما می‌آیند و صحبت می‌کنند واقعا با واقعیت فاصله دارد. همه این افراد اگرچه پسوند دکتر، کارشـناس و تحلیلگر دارند اما به‌واقع بسـیاری از آنها را در عرصه دانشگاه‌ها نمی‌بینیم. تحلیل‌های آنها نیز به‌قدری کلیشه‌ای و قالبی است که به نظر من سـخنگوی وزارت خارجه راحت‌تر از آنها صحبت می‌کند. یعنی ظاهرا خود را ملزم می‌دانند که یک تحلیل کاملا رسمی و کلیشه‌ای را اعلام کنند. (انتخاب)

حمیدرضا ترقی، معاون بین‌الملل حزب موتلفه اسلامی

سیاسـتگذاری صداوسیما توسـط شورایی که مرکب از نمایندگان سـه قوه می‌باشد صورت می‌گیرد و طبیعتا انتظارات برخی از جریان‌های سیاسی بیش از حد و توان این سازمان است که منجر بـه چنین قضاوت‌هـای غیرمنصفانه‌ای می‌شود. در تمام بخش‌های صداوسیما از جمله بخش تحلیل خبر از نمایندگان تمام جناح‌های سیاسـی از جمله جناح دولت دعـوت به‌عمل می‌آید. البته طبیعتا احزاب قانونی که مجاز هستند به صداوسیما دعوت می‌شوند و احزابی که لغو فعالیت شـده‌اند نمی‌توانند دعوت شـوند. اما در مورد انتخاب مجری گفت‌وگو با رییس‌جمهور، آقای حیدری را چون مجری قوی‌ای بودند خود آقای ضرغامی انتخاب می‌کرد و آقای احمدی‌نژاد هم در این‌باره حرفی نداشتند. (فرارو)

علی تاجرنیا، فعال سیاسی اصلاح‌طلب

به نظر من صداوسیما با توجه به جایگاهی که دارد و اینکه نقشی فراتر از قوای سه‌گانه به آن داده شـده علی‌الاصول بایـد به‌نوعی نماینده مجموعـه حاکمیـت کشـور اعـم از نهادها، سـازمان‌های مختلف و قوای سـه‌گانه باشد. رجوع مردم به سمت رسانه‌های خارج از کشور چه برای استفاه از برنامه‌های خبری، تحلیلی و چه برای استفاده از برنامه‌های اجتماعی و سرگرم‌کننده اثبات‌کننده این موضوع است که صداوسیما نتوانسته نمایندگی واقعی افکار عمومی کشور را داشته باشـد. وقتی نهادی که باید در راستای منافع ملی حرکت کند جایگاه خود را به تریبون یک جریان سیاسی در داخل کشور تنزل می‌دهد لاجرم کم‌اعتمادی در میان مردم شکل می‌گیرد. (فرارو)

علی‌اکبر اولیا، نماینده اصلاح‌طلب پیشین مجلس

صداوسیما یک رسانه ملی است و باید به فکر منافع ملی باشـد اما متاسفانه مدیریت این رسـانه اهداف سیاسـی و جناحی را دنبال می‌کند. رویکرد صداوسیما نسبت به دولت روحانی کاملا متفاوت بـا دوره احمدی‌نژاد است سیاست صداوسیما در قبال دولت نهم و دهـم حمایتی بود اما دولت یازدهم از این حمایت برخوردار نیسـت و شاید این امر طبیعی باشد چرا که جناح سیاسـی مدیران صداوسیما با خط و مشـی این دولت چندان موافق نیست. خط و مشی صداوسیما باید بر اساس منافع ملی باشد نه آنچه خود می‌پسـندند. مهم نیسـت که دولت با گرایش سیاسـی مدیران صداوسیما همسو است یا نه، کسانی که مدیریت این رسانه را در دست دارند باید بتوانند مسـوولیتی را که درباره اطلاع‌رسانی دارند، به‌خوبی انجـام دهند. کلیت نگاهی که بر صداوسـیما حاکم اسـت خارج از چارچوب اطلاع‌رسانی و وظیفه این رسانه است و همین موضوع موجب بی‌اعتمادی مردم به این رسـانه شده است، از همین‌رو برخی از مردم برای دسـتیابی به اطلاعات به رسـانه‌های خارجی مراجعه می‌کنند. (خبرگزاری آنا)

آذر منصوری، فعال سیاسی اصلاح‌طلب

از رسانه ملی انتظار می‌رفت با توجه به مبانی شکل‌گیری این رسانه که باید ملی‌بودن خود را در تمامی عرصه‌ها به اثبات برساند به‌گونه‌ای دیگر عمل می‌کرد. مثلا تاخیر حدود یک‌ساعته در حضور رییس‌جمهور برای گفت‌وگو با مردم به‌هیچ‌وجه در شأن رسانه ملی نبود. ملی‌بودن سازمان صداوسـیما اقتضا می‌کند به روحانی به‌عنوان رییس‌جمهور منتخب مردم این فرصت داده شـود تا از امکانات موجود اسـتفاده کند. به نظر می‌رسـد این اقدامات صداوسیما می‌تواند زمینه‌سـاز مشکلات زیادی شود در حالی که در شرایط فعلی این سازمان می‌تواند وحدت‌آفرین نیز باشد. وقتی عملکرد سازمان صداوسیما نسبت به دولت قبل و دولت فعلی مقایسه می‌شود این بررسی، جناحی‌عمل‌کردن این سازمان را بیشتر به رخ می‌کشد. (خبرگزاری ایلنا)

علی مطهری، نماینده مجلس

محافلـی کـه ضرغامـی را تحت فشـار قرار می‌دهند در دولت گذشـته همراستا با دولت بودند، اما چون در حال حاضر مقابل دولت قرار دارند، صداوسیما را تحت فشار قرار می‌دهند، ولی به نظر من ضرغامی باید انصاف را رعایت کرده و تحت‌تاثیر این محافل قرار نگیرد. گاهی رییس‌جمهور می‌خواهد گزارشـی را به مردم ارایه کند، در این صورت مجریان به‌طور حتم باید با موافقت رییس‌جمهور انتخاب شوند، اما گاهی مقرر است مصاحبه‌ای چالشی انجام شود و مجریان مخالف و موافق حضور پیدا کنند، در این شـرایط صداوسیما می‌تواند در انتخاب مجریان نظر دهد و از هر دوطرف افرادی را معین کند. (خانه ملت)

داریوش قنبری، نماینده ادوار مجلس

در حال حاضر، هزینه‌هایی که صرف صداوسیما می‌شود نسبتی با جایگاه آن ندارد. صداوسیما هم‌اکنون با شبکه‌های استانی بیش از ۴۰شبکه دارد کـه در حال تولید برنامه هسـتند و این به‌معنای صرف هزینه‌های گزاف و سرسام‌آور و غیرضروری برای مخاطبان محدود است آن هم در شـرایطی که بـرای پرداخـت بودجه‌های عمرانی در سراسـر کشور با محدودیت‌هایی جدی مواجه هستیم. تغییر مدیریت صداوسـیما هم تغییری در رویکردهـای آن به وجود نمی‌آورد. مشکل، ضرغامی و امثالهم نیست مشکل صداوسیما این است که گفتمان خاص جناحی بر این رسـانه حاکم شـده اسـت. قضاوت درباره عملکرد صداوسیما در دولت احمدی‌نژاد با دولت روحانی اصلا سخت نیست. (فرارو)

ابوالقاسم رئوفیان، عضو جبهه پیروان خط امام و رهبری

رسانه ملی باید متعلق به همه ملت ایران باشد نه آنکه از یک جناحی طرفداری کند و جناح دیگر را مورد نقد و سوال قرار دهد چرا که این رویکرد می‌تواند مردم را نسبت به رسانه ملی رویگردان و اعتمـاد را از آن سـلب کند. تمرکز حاکمیت و دولتمردان در راستای کاهش تنگناهای معیشتی و برخورد اصولی با معضلات فرهنگی و اجتماعی، بهبود مناسبات ایران با کشورهای جهان و تامین حقوق هسته‌ای مردم است، هرگونه اقدامی که منجر به تضعیف دولت و تخریب قوه‌مجریه شود خارج از مسـیری است که به صلاح ملت و منافع ملی محسوب می‌شود. از تشکیل دولت یازدهم، صداوسیما مواضع جانبدارانه‌ای را نسبت به جناح خاصی پیش گرفت و رویکرد تقابلی در قبال عملکرد دولت داشـته است. البته من قبول ندارم که ریاست صداوسیما و مدیران آن بنای تقابل با دولت را دارند چرا که صداوسیما را تابع رهبری از سربازان فرهنگی نظام می‌دانم. (فرارو)

سهیلا جلودارزاده، نماینده ادوار مجلس

امروز صداوسـیمای جمهوری اسلامی که یک نهاد ملی اسـت باید نقش خود را در این زمینه ایفا کند و شـرط اول این است که اختلافات را کنار بگذارند و به همبستگی ملی برسند. درحال حاضر در شرایطی به سر می‌بریم که مسوولان بلندمرتبه کشـور طرح اقتصاد مقاومتی را در دستور کار خود قرار دهند و این نشان‌دهنده این اسـت که شاخص‌های ما در اکثر زمینه‌های توسعه پایدار بسیار افت کرده اسـت؛ به نحوی که در حال عقب‌ماندن از چشـم‌انداز بیست‌ساله هستیم درنتیجه در چنین شرایط فوق‌العاده‌ای انتظار می‌رود که رسانه ملی در جهت معنی‌بخشـیدن به همبسـتگی ملی در کشـور عمل کند و مردم را برای سازندگی در کشور آماده سازد. اما صداوسیما بقدری خود را در منافع جناحی و گروهـی محدود کـرده که به همین دلیل نمی‌تواند مصلحت کشـور را تشخیص دهد. مسوولان صداوسیما بهتر است به‌دنبال این باشند که ببینند چرا آنتن‌های ماهواره‌ای اینقدر زیاد شده. تغییر ریاست صداوسیما نمی‌تواند باعث تغییر رویکرد فعلی این سازمان شود. برای اینکه تغییر رویکرد به وجود بیاید تغییر تفکر شرط لازم و کافی است. (خبرگزاری ایلنا)

ادامه از صفحه ۷

امکان «کارت‌زرد» مجلس به صداوسیما

ولی همین حالا نقدهای بسـیاری به صداوسـیما وجود دارد و آن‌وقت چطور این سازمان می‌خواهد بر کیفیت شبکه‌های خصوصی هم نظارت کند، فکر نمی‌کنید این حرف‌ها تناقض‌گویی است.

بایـد انتظارمان را با وضعیت کنونـی هماهنگ کرده و به آینده و تغییرات احتمالی در روند نظارت بر صداوسیما امیدوار باشیم.

در مورد پاسخگویی رییس صدواسیما به مجلس چطور، فکر نمی‌کنید نفس این پیشنهاد با مخالفت شورای نگهبان مواجه شود؟

خیر، اداره قوانین نیز به چنین مسـاله‌ای اشـاره نکرده و امیدواریم امکان نظارت قانونی بر صداوسیما فراهم آید.

جایی هم گفته بودید که گویا صداوسیما یک فهرست سیاه درست کرده و بعضی از افراد را از گردونه حضور در صداوسـیما خارج کرده. آیا شـورای نظارت بر چنین رفتارهای سلیقه‌ای نظارت دارد.

فضای بسته و منقبضی در صداوسیما در این سال‌ها شکل گرفته که برای آینده کشـور خطرناک است. به همین خاطر بیش از هر زمان دیگری تنظیم قانون برای نظارت بر صداوسـیما در خانه ملت ضروری به نظر می‌رسد چراکه بخش عمده‌ای از اوقات فراغت مردم با تلویزیون پر می‌شود و نمایندگان باید از حقوق بیت‌المال حمایت کنند. همچنین می‌بینیم رسانه ملی در پرداختن به مسایل اساسی کم آورده و به پوشش مسایل ناچیز رو آورده است.

آستانه نقدپذیری سیما ملی چه میزان است؟

رسانه باید مظهر نقدپذیری باشد، اما متاسفانه این امر کمتر در صداوسیما دیده می‌شـود. گویا سبکی در سیمای ملی مد شـده که هرکس نقد کند، از گردونه خارج می‌شـود، رسانه متعلق به مردم است و متاسفانه در رسانه ملی ما به‌طورکلی نقد سـازمانی و نهادی تعطیل است در همین ماجرای تبلیغات گسـترده در سیمای ملی خیلی از کارمندان هم نقد دارند اما نقدشان شنیده نمی‌شود. به هر شکل صداوسیما یک مرکز تجاری نیست و نمی‌شود آنتن را به هر کلمه و تبلیغی فروخت.

می‌شود مصداق سلیقه‌ای‌بودن برخی برنامه‌های سیما را بگویید؟

برای نمونه همین برنامه «دیروز، امروز، فردا» که خیلی هم ابعاد چالشی دارد، تنها به جریان اقلیت تعلق دارد و میهمانان حاضر در این برنامه هم سویه‌های سیاسی و جناحی خاصی دارند از سوی دیگر گاهی کارشناسان با سطح تحلیل ضعیف در این برنامه‌ها حاضر می‌شوند.

متاسفانه در این برنامه و بسیاری دیگر از برنامه‌های صداوسیما کمتر صدای منتقد به گوش می‌رسـد. مردم هم رفته‌رفته از این شکل چیدمان برنامه‌ها و یکدست‌بودن آن خسته می‌شوند. در همین شرایط است که مخاطب «رسانه‌های خارجی» از رسـانه ملی بیشتر شـده و آن‌وقت همه به دنبال ریشه‌یابی مساله می‌روند، ریشـه در این است که صداوسیما به تنوع و سلیقه موجود در جامعه کم‌توجه مانده و گویا برنامه‌ها برای قشری خاص تولید می‌شود. بالاخره سیما باید با این واقعیت کنار بیاید که در ایران ۸۰میلیونی سلیقه‌های فکری، سیاسی و فرهنگی متفاوتی زندگی می‌کنند و در عصر جهانی‌شدن، اگر نتوانیم مخاطب ملی را حفظ کنیم آنها هم به رسانه‌های غیرملی روی خواهند آورد. بالاخره کار با تغییر دکمه کنترل تلویزیون انجام می‌شود و آنقدرها پیچیده نیست.

نقد دیگری هم به صداوسیما دارید؟

باید رسـانه برنامه‌محور بوده و بر اساس استراتژی بلندمدت به موضوعات اساسی بپردازد.

اتفاقا نقدها به صداوسـیما با روی‌کارآمدن دولت روحانی بیش از گذشـته مطرح شـد. حافظه افکار عمومـی هنوز میزان همراهی صداوسـیما و دولت احمدی‌نژاد و عدم نقد سازنده در بزنگاه‌ها را فراموش نکرده است. چطور دولتی با آن‌همه ایراد را به حال خود گذاشتند و کمتر برنامه سازنده و انتقادی ساخته شد اما حالا مدام می‌خواهند جوری وانمود کنند که گویی دولت یازدهم نتوانسته در پیشبرد امور موفق باشد.

حرف من این است که ما به‌ویژه بعد از هشت‌سال گذشته در شرایط دشوار اقتصادی و سیاسی هستیم و همه دستگاه‌ها به اندازه خود باید به کمک دولت بیایند و اگر نقدی هم هست نقد سازنده باشد.

نقاط کاستی رییس صداوسیما را در کجا می‌بینند؟

یکی از نقدهای اساسی به ایشان گوش‌ندادن به نقد منتقدان در سال‌های گذشته بوده و تا حدودی جناحی و سیاسی عمل‌کردن ایشان در مدیریت رسانه ملی. به هر شکل می‌دانیم که نخبگان، جناح‌های سیاسی و گروه‌های مختلف جامعه مدت‌هاسـت که به نحوه تولید برنامه و پوشش خبر در صداوسیما نقد دارند و پاسخ درخوری نمی‌گیرند. با وجود آنکه مدیریت صداوسیما متعلق به تمامی آحاد جامعه اسـت طی چندسال گذشـته اغلب جناحی عمل کرده و علاوه بر آن ساخت و تولید برنامه‌ها و سریال‌های کم‌محتوا و تولید برنامه‌های جناح محور، از مهم‌ترین انتقادات بسیاری از گروه‌های سیاسی به‌شمار می‌آید. بازگرداندن مخاطب ازدسـت‌رفته کار دشواری است که رییس جدید سازمان صداوسیما باید آن را به‌نحو خوبی مدیریت کند.

جدول ۲۰۰۶ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱ - نوعی کفش سـاق بلند - ماءالشعیر - پیشامد ۲ - دستگاهی در موسیقی اصیل ایرانی - نوعی عفونت ویروسی دستگاه تنفس - کوزه ۳ - آشپزخانه باز - نوعی چاپ - فلزی نرم و چکش‌خوار ۴ - نشانه مفعول - زمان آغازیـن - بعد از رجب ۵ - دلـداده بیژن - معروف - تبعیدگاه ابوذر ۶ - از میوه‌ها - شکلی هندسی - موزه پاریس ۷ - قوای نظامی یک کشـور - زن و شـوهر - علامت مصدر جعلی ۸ - ماست چکیده - معادل فارسی پانسمان - ستاره‌ای کم‌نور در دب‌اکبر ۹ - همه را شامل می‌شـود - مسافت - کبوتر دشـتی ۱۰ - پرنده - نوار ضبط‌صوت - مـادر امام‌زمان(عج) ۱۱ - بیهوده - ابزار برف روبی - مربوط به فصل اول سـال ۱۲ - اثرگذار - نوعی شیشه رنگی - حایل میان دو چیز ۱۳ - پایتخت اسپانیا - برگزیدگان - سنجاب محبوب کارتونی ۱۴ - عزاداری - دربردارنده - آشـفته و بی‌نظم ۱۵ - سنگ نوشته - از لوازم‌التحریر - نام کوچک پاستور.

عمودی:

۱ - اثر مشهور نظامی عروضی - تمسک جوینده ۲ - شـرکت تولیدی یا خدماتـی بزرگ - مخمصه - خارج از محدوده تعیین‌شـده محوطه بازی ۳ - لوازم منزل - سـمت چپ - دوره پیش‌دبستانی ۴ - ضمیر مونث عربی - زنگ اعلام خطر - صافی ۵ - شـیفته و شیدا - لقب پادشاهان روسیه بود - آبگینه ۶ - جان‌ها - معلوم- آشـکار ۷ - پوشاننده - شـهری در استان آذربایجان‌شرقی - کلاه الف ۸ - پرش - از الحان قدیم موسـیقی ایرانی - فرزند صالح ۹ - طرف - از برادران یوسف(ع) - کشتی ژاپنی ۱۰ - نوعی طلاق - پشتکار - پدر عمار، از پیشگامان پذیرش اسلام۱۱ - پلکان درشکه - پست و فرومایه - انگشت چهارم دست ۱۲ - درختی برگ ریز و زیبا - ایشـان - سرای محبت ۱۳ - میوه‌ای معطر - زن گندم‌گون - امر به رفتن دارد ۱۴ - خودداری کـردن - فرزند - با غذا خوردن برطرف می‌شـود ۱۵ - ورزشکار رشته دو - خشک کردن پوست حیوانات جهت نمایش در موزه.

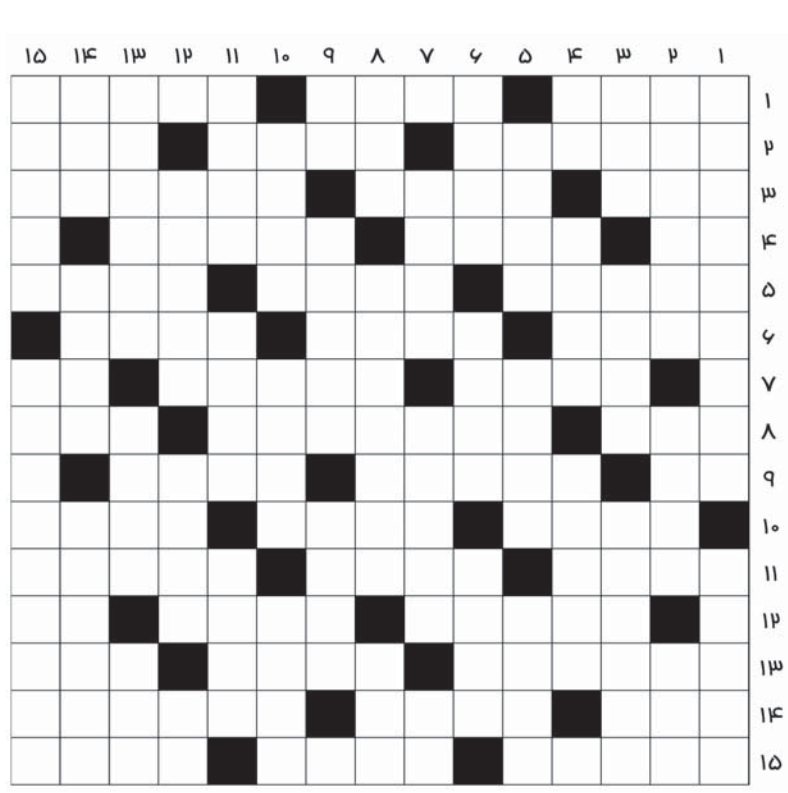

حل سودوکو سخت

۱	۷	۵	۲	۸	۹	۴	۳	۶
۴	۶	۲	۵	۱	۳	۹	۷	۸
۳	۹	۸	۶	۴	۷	۵	۱	۲
۷	۵	۹	۱	۶	۸	۲	۴	۳
۶	۳	۴	۷	۵	۲	۱	۸	۹
۸	۲	۱	۹	۳	۴	۷	۶	۵
۵	۸	۳	۴	۲	۱	۶	۹	۷
۹	۱	۶	۳	۷	۵	۸	۲	۴
۲	۴	۷	۸	۹	۶	۳	۵	۱

حل سودوکو ۱۰۰۲

۸	۳	۵	۱	۷	۴	۹	۲	۶
۶	۱	۷	۲	۸	۹	۴	۳	۵
۴	۹	۲	۳	۶	۵	۱	۷	۸
۹	۶	۸	۷	۴	۲	۵	۱	۳
۷	۵	۴	۸	۳	۱	۶	۹	۲
۱	۲	۳	۹	۵	۶	۸	۴	۷
۳	۴	۹	۵	۲	۸	۷	۵	۱
۵	۷	۶	۴	۱	۳	۲	۸	۹
۲	۸	۱	۶	۹	۷	۳	۵	۴

جدول ۲۰۰۵

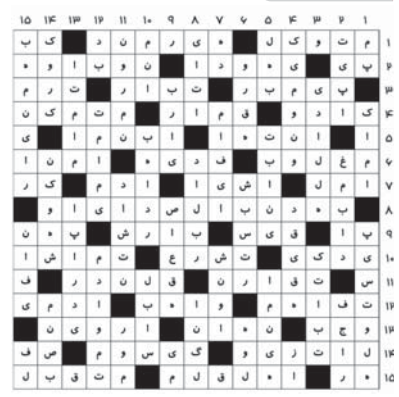

سودوکو سخت ۱۰۰۳

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۲		۱					
۳	۶	۵						۹
		۷	۹				۶	۲
۷				۸		۹	۴	
۹	۵		۴					۸
	۸	۴	۶					
	۷				۵			۴
			۳				۲	۱
						۸	۳	

سودوکو ۱۰۰۳

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

		۹	۳	۲				
۴	۵				۷			۶
				۱				۳
						۹	۸	۴
	۴			۹	۱	۶		
				۶		۵	۷	
			۲		۸	۳		
۷	۳	۵				۲		
	۸	۴			۵	۷		